

SIMON RANDEL SØNDERGAARD

SIDAN 1

Fakta om vikingar

Lärarmaterial

VAD HANDLAR BOKEN OM?

Boken handlar om vikingarna. I boken får vi veta hur det var att vara en viking. Vi får svar på en del frågor, till exempel: Vad hade kvinnorna för arbetsuppgifter? Varför reste man runstenar? Fanns det några kändisar under vikingatiden?

LGR 11 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna. (SV åk 4–6)
- Teckning, måleri, tryck och tredimensionellt arbete. (BL åk 4–6)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- Läs och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.
- Skapa bilder med digitala, och hantverksmässiga tekniker och verktyg samt med olika material.

LGRS 11 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Lässtrategier för att avkoda och förstå texter. (SV åk 1–6)
- Kommunikation för olika syften. Lyssna, svara, fråga, berätta samt uttrycka önskemål och känslor. (SV åk 1–6)
- Teckning, måleri, modellering och konstruktion. (BL åk 1–6)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Tala och samtala i olika sammanhang.
- Läs, förstå och reflektera över olika texter.

BOKSAMTAL

Låt eleverna skriva en bokrecension av boken. De ska svara på följande frågor:

1. Titel?
2. Vem är författaren?
3. Antal sidor?
4. Vad handlar boken om?
5. Vilka tre frågor skulle du vilja ställa till författaren efter att ha läst boken?
6. Omdöme. Hur många stjärnor av fem möjliga?

VIKTIGA BEGREPP

Gör ett memory-spel av begrepp kring vikingatiden. Låt eleverna spela i grupper. Sätt sedan upp orden i klassrummet så att de är synliga när ni arbetar med vikingarna. Fyll på med nya ord och se till så att orden är levande genom att arbeta med dem då och då. Man kan exempelvis göra en frågesport av begreppen. Här är exempel på begrepp från boken.

vall

Rökstenen

Birka

Oden

ringborg

Rollo

slavar

strid

smed

TIDSLINJE

Hur länge sedan var det som det fanns vikingar i Sverige? Gör en tidslinje från stenåldern till vår tid, baserad på dessa fakta, hämtade från SO-rummet (<https://www.so-rummet.se/content/froken-francke-berattar-om-historiska-epoker>):

Stenåldern: 8000 f.Kr–1500 f.Kr

Bronsåldern: 1500 f.Kr–500 f.Kr

Jesu födelse: år 1

Järnåldern: 500 f.Kr–500 e.Kr

Vikingatiden: 500 e.Kr–1066 e.Kr (i boken står det 800–1050)

Medeltiden: 1066–1521

Tidig modern tid: 1521–1800

Modern tid: 1800 – nu

Sätt upp tidslinjen i klassrummet. Be eleverna tänka bakåt till stenåldern. Hur tror de att vi människor har förändrats under dessa år? Kroppsligt och utseendemässigt är det inte så stora förändringar, men i vår klädsel är det stor skillnad.

Låt sedan eleverna få varsin lapp med ett årtal på. De ska rita sin kropp med kläder som de tror tillhör det årtalet. På kroppen ska de som huvud klistra sitt eget fotografi. Ge varje elev en tillklippt halv A4-sida, sitt fotografi och färgpennor. Eleverna får också använda böcker om klädedräktens historia och andra böcker som visar hur man har varit klädd genom tiderna. Det går också bra att använda den egna fantasin eller leta på nätet.

FRUSEN TID

Låt eleverna skriva en text till en vikingabild, gärna en bild på något ur boken *Fakta om vikingar*. Förklara att ett foto är "frusen tid" – dvs. det har hänt något innan bilden tas, det händer något just när bilden tas och det kommer att hända något när bilden är tagen. Be dem skriva en text till bilden där de fantiserar ihop en historia om vad som har hänt, vad som händer och vad som kommer att hända. Häng upp bilderna i klassrummet medan eleverna läser sina berättelser. Här kan man låta flera elever få samma bild. Det blir då flera olika berättelser om samma motiv och det är lite extra spännande.

VIKINGAHJÄLM

Tillverka en vikingahjälm i papper mâché. Så här kan man göra:

1. Mät omkretsen på ditt huvud. Blås upp en ballong till samma storlek som huvudet.
2. Doppa remsor av tidningspapper i tapetklister.
3. Lägg på lager på lager. Låt torka emellan. Det får inte vara för tjockt, för då rämnar ballongen. Tre lager kan vara lagom.
4. Låt torka och hårdna.
5. Dela ballongen och jämna till kanterna.
6. Rita det visir du vill ha. Mät, klipp ut och fäst det på hjälmen med lim och/eller pappersklämmor.
7. Måla hjälmen, förslagsvis med bronsfärg.

VIKINGASKEPP

Låt eleverna göra det vikingaskepp som Sven åkte med. Det är sedan effektivt att hänga upp det i snören i taket. På följande sida finns en jättebra mall att följa: <http://www.ungafakta.se/kunskapsbanken/vikingar/pdf/Vikingar,%20Vikingaskepp.pdf>

MER FAKTA

På Historiska museets hemsida finns mycket information om vikingatiden: <http://historiska.se/upptack-historien/filter/vikingatid+>

FACIT

Läsförståelse

Vilka var de?

1. Mellan vilka år levde vikingarna?
Mellan år 800 och 1500.

Bönderna

2. Vad var de allra flesta vikingar?
De allra flesta vikingar var bönder.
3. Vad tror du att det kommer att stå i historieböckerna i framtiden att de allra flesta arbetade med under vår tid?
Eget svar.
4. Hur många rum fanns det i vikingarnas hus?
Det fanns ett rum i vikingarnas hus.
5. Varför tror du att djuren bodde i samma hus som människorna ibland?
Eget svar.

Kvinnorna

6. Vem bestämde på gården?
Kvinnorna bestämde på gården.
7. Vem bestämmer hemma hos dig?
Eget svar.
8. Vad hade de rika familjerna för hjälp?
De rika familjerna hade slavar till hjälp.
9. Vem tog hand om de sjuka?
Kvinnorna tog hand om de sjuka.

I staden

10. Vem bestämde i staden?
Det fanns en hövding som bestämde i staden.
11. Vem bestämmer i en stad i Sverige idag?
Eget svar.
12. Vad fanns mitt i staden?
Mitt i staden fanns en marknad där man kunde byta eller köpa saker.
13. Vad skulle du vilja göra om du var hantverkare?
Eget svar.

Tor och Oden

14. Vilken religion hade många på vikingatiden?
Vikingarna trodde på gudar. Det kallas asa-tro.
15. Fundera över en skillnad mellan vikingarnas religion och en religion som finns idag.
Eget svar.
16. Vem var Mjölner?
Mjölner var Tors hammare.
17. Varför tror du att vikingarna bad till gudarna innan de skulle ut i krig?
Eget svar.
18. Var tror du att dagen måndag har fått sitt namn ifrån?
Eget svar.

Vapen

19. Vilka sorters vapen hade vikingarna?
Svärd, yxor, spjut och pilbågar.

Skepp

20. Till vilka världsdelar kunde vikingarna segla?
Vikingarna kunde segla till Afrika, Amerika och Europa.
21. Varför hade man en drake längst fram på båten?
Man hade en drake längst fram på båten för att skrämma fiender.
22. Varför gick det att köra vikingarnas skepp så snabbt?
Vikingarnas skepp gick att köra så snabbt för de hade både segel och åror.

Vikingatåg

23. Vad gjorde vikingarna på sina resor?
På sina resor sålde och köpte vikingarna varor, men de stal och dödade människor också. Ibland tog de människor som de sålde som slavar.
24. Varför tror du att människor resor idag?
Eget svar.
25. Varför blev det strider på vikingarnas resor ibland?
Det blev strider för att vikingarna inte var välkomna dit de kom.

Spår efter vikingar

26. Nämn några saker som man har hittat efter vikingarna.
Man har hittat kistor med mynt, smycken och silver. Man har även hittat kors av sten på kyrkogårdar.
27. Varför kan man hitta många spår efter vikingar i England?
Man kan hitta många spår efter vikingar i England för att många vikingar bosatte sig där på 800-talet.

Viktiga vikingar

28. Vilken av de mäktiga vikingarna tycker du verkar intressantast att lära dig mer om? Motivera ditt svar.
Eget svar.

Runor

29. Vad är en runsten?
En runsten är en sten där vikingarna ristade in ord (eftersom det inte fanns papper).
30. I vilket land finns det flest runstenar?
Det finns flest runstenar i Sverige.
31. Varför tror du det finns flest runstenar här?
Eget svar.
32. Varför restes runstenar?
De var ett minne efter någon som dött.
33. Vad är Rökstenen?
Rökstenen är en känd runsten med världens längsta inskrift av runor. Den är nästan 4 meter hög och väger mer än 4000 kilo.

Borgar

34. Varför tror du att man byggde runda borgar?
Eget svar.
35. Varför fanns det en hög vall runt borgen?
Det fanns en hög vall som skydd mot fiender.

Visste du att ...

36. Välj den av punkterna från *Visste du att ...* som du tyckte var mest intressant. Skriv varför du valde denna punkt.
Eget svar.

Kluriga ord från boken

Sant eller falskt?

1. De flesta vikingar var hantverkare. F
2. Man ristade i stenar under vikingatiden. S
3. Kvinnorna bestämde på gården. S
4. Vikingarnas båtar var långsamma. F
5. I staden levde hantverkarna. S
6. Vikingarna trodde på ett liv efter döden. S
7. Dagen onsdag har fått namn efter Tor. F
8. En viktig stad under vikingatiden var Stockholm. F
9. I England kan man se många spår efter vikingarna. S
10. Vikingarna hamnade ibland i strid under sina vikingatåg. S